

Епістолярна спадщина Івана Франка

Епістолярна спадщина Івана Франка – це унікальне джерело біографічних та історичних даних. Вона охоплює тисячі листів, які розкривають його внутрішній світ та геніальність, відображає не тільки творче життя письменника, його громадську позицію, але й особисті переживання.

Із великої епістолярної спадщини Івана Франка, що налічувала понад шість тисяч листів, збереглося лише близько 900 автографів листів.

Збирання і публікація листів Франка почалися ще за його життя.

Були видані:

- Драгоманов М. Листи до Ів. Франка і інших. 1881–1886 / видав І. Франко. Львів : Накладом Укр.-руської вид. спілки, 1906. 260 с. URL :

- <https://dimfranka.lviv.ua/material/%D0%D1%85> (дата звернення: 28.07.2026)

- Переписка Михайла Драгоманова з Михайлом Павликом (1876–1895) / зладив М. Павлик, видав Л. Когут. Чернівці : З друк. «Руської ради», 1910–1913.

Після смерті І. Франка центром збирання листування письменника був Львів. Тут регулярно виходили збірники «Іван Франко. Статті і матеріали», а з 1966 року – «Українське літературознавство», де опубліковано чимало листів (до О. Рошкевич, У. Кравченко, К. Попович, В. Білецького та ін.).

Пізніше центром зосередження рукописів і листів Івана Франка став Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України. Тут зберігається майже вся епістолярна спадщина письменника.

Чимало листів І. Франка було опубліковано в різних виданнях:

- Возняк М. З приводу двадцятиліття «Кобзаря» в редакції В. Доманицького (його листування з І. Франком в 1903–1908 pp.) // За сто літ. Матеріали з громадського й літературного життя України XIX і початків XX ст. / під ред. М. Грушевського. Харків; Київ : Державне видавництво України, 1930. Кн. 5. С. 272–304. URL : https://history.org.ua/LiberUA/_1930.pdf

(дата звернення: 28.07.2026)

- Відривок з листа І. Франка до М. Драгоманова // Франко І. Твори : в 20-ти т. / вст. сл. М. Шлемкевич. Нью-Йорк : Видавниче товариство «Книгоспілка», 1956. Т. 1. С. 162–174. URL : [https://uk.wikisource.org/wiki/%_\(1956\).djvu](https://uk.wikisource.org/wiki/%_(1956).djvu)

(дата звернення: 28.07.2026)

- Матеріали для культурної й громадської історії Західної України / Комісія Зах. України Всеукраїнської Академії наук; пер. слово М. Грушевського і К. Студинського. Київ, 1928. Т. I. Листування І. Франка і М. Драгоманова. 510 с. URL : <https://swr.lnu.edu.ua/creativity/heritage/view?id=1238>

(дата звернення: 28.07.2026).

Зокрема, у періодиці:

- «Життя й революція» (до М. Коцюбинського, О. Кониського)
- «Жовтень» (до А. Крушельницького, Т. Кульчицького, А. Атласа та ін.)
- «Культура» (до І. Белея, О. Партицького)

- «Літературна критика» (до О. Веселовського, М. Стасюлевича, В. Спасовича, Е. Ожешко)
- «Наша культура» (до М. Бучинського)
- «Радянське літературознавство» (до О. Пипіна, Б. Познанського)
- «Україна» (до В. Лукича)
- «Червоний шлях» (до О. Пчілки).

Частину листів уперше опубліковано в 20-томному виданні Івана Франка 1956 року (*фонд бібліотеки УКД*):

- Франко І. Твори : в 20-ти т. / редкол.: О. І. Білецький та ін.. Київ : Держлітвидав, 1956. Т. 20. Вибрані листи / ред. т. Д. Д. Копиця. 810 с.

Найповніше видання листів надруковане в трьох томах 50-томного видання Івана Франка (*фонд бібліотеки УКД*):

- Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. / редкол.: М. Д. Бернштейн та ін. Київ : Наукова думка, 1986. Т. 48. Листи (1874–1885) / ред. т. Н. Л. Калениченко. 768 с.
- Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. / редкол.: М. Д. Бернштейн та ін. Київ : Наукова думка, 1986. Т. 49. Листи (1886–1894) / ред. т. Ф. П. Погребенник. 812 с.
- Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. / редкол.: М. Д. Бернштейн та ін. Київ : Наукова думка, 1986. Т. 50. Листи (1895–1916) / ред. т. М. Д. Бернштейн. 704 с.

Попри значну кількість біографічних розвідок про Івана Франка, ще багато життєвих епізодів з його життя та їх вплив на його творчість недостатньо з'ясовано. Зокрема, це стосується питання щодо особистого життя поета, а також його стосунків із жінками. При опрацюванні матеріалів особистого архіву Дениса Лукіяновича, котрі зберігаються у фондах Музею Михайла Грушевського у Львові, Р. Дзюбану пощастило виявити шість листів Франка до Целестини (Целіни) Журавської-Зигмунтовської, свого часу дбайливо переписаних Денисом Лукіяновичем:

- Дзюбан Р. Невідомі листи Івана Франка до Целестини Журавської-Зигмунтовської // Україна модерна. 2006. Ч. 10. С. 161–186. URL : <https://uamoderna.com/images/archiv/10/1.pdf> (дата звернення: 28.07.2026).

Радимо прочитати:

- Агатангел Кримський – Іван Франко. Епістолярні діалоги (1890–1904) / уклад.: С. Гальченко, Н. Лисенко. Харків : Фоліо, 2022. 478 с.
- Листування Івана Франка та Михайла Драгоманова / редкол.: І. Вакарчук, Я. Ісаєвич (співголови) та ін.; Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, Наук. б-ка, Ін-т українознавства ім. Івана Крип'якевича НАН України. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. 562 с.
- Листування Івана Франка та Ольги Рошкевич / упоряд. С. Пилипчук. Харків : Фоліо, 2026. 336 с.